

Előfizetési díj.

Videki postán vagy helyben házhoz hordva	
évi díj	15 frt.
hónapos díj	8 „
egyedlő díj	4 „
24 óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Bel-kerályutca 28-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESB CÍKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott, garmond sor, vagy annak fele 6 kr. Bányegidj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakor hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wölzelle 22.) Haasensteint és Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau.

Nyitléri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELOFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“
politikai és közgazdasági napilap
875. ötödik évfolyamára.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Egy évre	15 frt.
Fél évre	8 „
Három hónapra	4 „
Egy hónapra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után liszteletpéldánnyal szolgálunk.

Kolozsvár, januárban 1875.

Stein János

a „Kelet“ kiadója.

Még egyszer Sennyei beszédéről

Kolozsvár, 1875. febr. 4.

(B—n.) Nem vindicáljuk magunknak, mint a b. Sennyei nagy szabású beszédének méltó bírálói lennünk, részletes bírálatához nem is fogunk, azt azonban nem tagadjuk meg magunktól, hogy el ne monjuk azon hatást, melyet b. Sennyei beszéle egyéniségünkre gyakorolt.

Ugy tetszik nekünk, mintha b. Sennyei maga sem lenne tisztában magával az ínt, ha vajjon eljött-e ideje annak, hogy határozott programmal lépve fel vagy egy ülön conservatív vagy egy koalíciós pártot alakítson, innen megmagyarázható mind az, hogy a conservatív párt-neve sehol sem használta beszédében, úgy az is miszerint beszédében van ugyan egy alakandó párt programjára anyag, de hiányzik belőle azon határozottság, melyre nemcsak bár szemben a kormánnyal és többggyel, oly nagy sujt fektet.

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Jenny húgom.

Regény.

Írta:

SAND GYÖRGY.

Első rész.

I.

(Folytatás)

Igéretem megnyugtatták őt s szavamat be is váltottam. Minden évben több rendbeli jutalm-díjat nyertem el. Pajtásaim látva, hogy sok olvasok feladatim tanulmányozásán kívül s szíves magamnak másfelől is szorakozást, néha irigylkedtek kissé, ha látták, mily könnyen utolértem őket, mihelyt közeledtek a vizsgák.

Hattem ezt is megbocsátották nekem, jó engedelmes természetemért. Azt mondtam; oly erős agyok mint egy bika s szelid mint a bárány.

Olyan voltam-e valóban, s vagyok-e most is? — Nem tudom s akkor sem tudtam. Egyéniségemet egy foglam fel magam-ban mindig, mint a fajsziarmazásnak, kissé végzet és önkénytelenül működő kérdését.

Atyámtól örökölttem testi erőmet, megvetésem minden veszélynek s a küzdelmek okozta gyűlölet; anyámtól, vagy protertans öseitől pedig a komoly megfontoló modort, észlelő természetemet s a szigorú lelkiismeretességet minin tetteimben. Oly ritkán jöttem önma-gamal meghasonlásba, hogy valóban semmi érdem nem volt benne, ha nehéz körülmények közt mindig eltaláltam tetteimben a helyes irányt követni.

Elértem tizenhatodik évemet, még eddig legkisebb sem aggódom jövőm felett. Ugy

Bátran elmondhatjuk, hogy b. Sennyei-től vártuk a conservatív pártárvátat határozott programját; vártuk, hogy nem követve a baloldal példáját, nem csak hibáztatni fog, hanem kezünkbe adja az Ariadné fonálát s kihoz a pénzügyi zavarok labirintusából.

B. Sennyei azonban jónak látta a multnak egy hosszú bünlajstromát tartani a kormány és többség elé, a mint csak azt oly gyakran hallottuk a baloldali padokról s ezért talált tetszésre a beszéd egy része a szélső padokon.

B. Sennyei elmondja ugyan azt is nagyjában, hogyan kívánna kormányzatunkat a jövőre nézve gazdaságosan szervezni s ez által a távolabb jövőben pénzügyeinket is rendezni, de gondosan kerül az átmenet nehézségeivel a küzdelmet.

Nézetünk szerint pedig éppen ebben van az eltérő nézet a miniszterium, a többség és b. Sennyei közt, és nem abban, mint-ha akár a miniszterium, akár a többség meg ne lenne győződve kormányzati rendszerünk gyökere és gyors átalakításának szükségességéről. A többség azonban azt is tudja, hogy az ily átalakítások időbe kerülnek s ezen idő alatt a nemzetnek nyugalomra van szüksége, mit csak úgy érhetünk el, ha már a rendezés ideje alatt biztosítva lesznek kiadásaink és pedig lehetőleg biztos forrásokból, nem pedig újabb kölcsönök útján.

B. Sennyei úgy is bemutatja magát, mint a ki adófelelőségek, új adóemneknek ellensége volna, de csakhamar sarkon fordul s elmondja, miszerint a szervezkedés után is lesz szükség adóemelésre és új adóemnek behozatalára.

A különbség tehát e részben b. Sennyei és Ghyezy közt az, hogy az első előadabozza az adófelelőséket és új adóemnek behozatalt míg az utolsó már most akarja ezen eszközt is igénybe venni, azaz Ghyezy határozottan lép fel, míg b. Sennyei némi részben ingadoz e részben.

Melánt lehet csodálkoznunk azon is, hogy miután b. Sennyei annyira sürgeti közigazgatásunk újraszervezését s miután bizonyosan meg van róla győződve, hogy az e részben szükséges reformok keresztülvitelének főleg a megyék jelenlegi abnormis területi felosztása áll útjában s miután tagja volt a 21-es bizottmányoknak;

látszott, atyám ügyei mind jobb, jobb fordulatot vesznek, mert mind nagyobb kényelemben kezdünk élni s már kezdtek ötvényszer frank hozományról beszélni húgom részére s ugyanannyiról számomra, ha majd előbb-utóbb megtelepedem.

Arról is volt szó, hogy orvosi pályára küldenek Montpellier-be, mihelyt bevégeztem az iskolai tanulmányomat.

Húgom, ki igen vallásos érzelmű volt s nagy szorgalommal és kitartással tanult a nőnevelésnek akarta szentelni életét s míg megkaphtná oklevelét, szorgalommal látott tanulmányai után s addig is a zárdában öhajtott maradni.

A férjhezmenetelről hallani sem akart, azt mondván nem akarja egy elhibázott összeköttetés esélyeinek kitenni magát.

Atyám gyermekes szeszélynek mondta az ily beszédet, anyám szelid szavakkal kívánta meggyőzőlni, de mindig némi árnyalattal a szomorú levertségnek, mi kíváncsiságomat nagyon izgatta.

Csak 1838-ban a hegyek közti rendes tartozkodásunk ideje alatt, lett megfajtva előttem a talány s lebbent fel szemem előtt a titok fátyola, mely körülvette családukat.

Egy kora reggel elindultam néhány pajtásom társaságában egyikre nagyobb kirándulásra s úgy volt, hogy csak másnap este fogunk hazajönni, hanem a köd egészen elborította volt azon helyeket s magaslatokat, melyek jelenlegi kutatásaink czélpontjai valának s így még az nap visszatértünk s én meg lehetős későn érkeztem meg szülőim házához. A ház nál úgy látszék mindenki nyugalomra tért már, nehogy anyámat felébresszem, ki nagyon éber álmu volt s igen korán szokott mindig felkelni, oly halkán suhantam be szobámba, hogy legkisebb zajt sem okoztam.

El voltam fáradva s már éppen készülttem elaludni, midőn halk beszélgetést hallottam az ebédlő, szobában, közel a falhoz, mely azt elvá-

miért nem támogatta ott a miniszteriumnak e tárgyban beadott javaslatát, miért nem használta fel befolyását arra, hogy ezen kérdésben a bizottmány ne adjon oly kitérő feleletet, a milyet adott.

Kiterjeszkednék még a b. Sennyei beszédébe foglalt több más eszmékre is — milyen a közigazgatási közegek kinevezése — de különösen az adóképeség emelésére általa megpeditett-szükséges reformokra; mindezek azonban meg annyira nagy horde-rejű kérdések lévén, nem tárgyalhatók nézetünk szerint incidenter s hogy a házbán is per tangente szóba hozatnak, nem egészen helyes elhetjük.

Szóval, mi a b. Sennyei beszédében nem találtuk fel sem a régen várt programot, sem a híresztelt határozottságot s ma sem tudjuk, ha vajjon Sennyei báró a jelen vagy a jövő embere akar-e lenni? De azt tudjuk, hogy a kormánytól és többségtől a jelenlegi bajokon való segítséget várja haza.

— **A nagy esemény.** A budapesti lapok pártárvátati különbség nélkül elismerik, hogy Tisza Kálmán febr. 3-iki beszéde korszakot alkotó parlamentünk történetében. Tisza Kálmán lemondott az államjogi oppositioról. Kileletette, hogy az 1867. XII. törv. czikk módosítása ma és a jövőben még kitudja meddig, nem égető kérdés, először, mert a nemzet többsége nem kívánja módosítását, másodsor, mert helyzetünk oly válságos, hogy nem szabad tétlenül bevárnunk azon időt, melyben módosítása szükségessé és lehetővé lesz; — kijelentette, hogy a delegatio intézményét nem tekint pénzügyi bajaink forrásának, mert meg van győződve róla, hogy a közösügyekre a delegatio nem szavazott még soha többet, mint a menynyt a képviselőház is megszavazott volna.

E nagyfontosságú esemény természetesen a legkülönbözőbb combinatiók alapjárá lett. Mi tartozkodunk a szárnyaló hírek regisztrálásával s bevárjuk az időt, midőn határozott tényeket constatalhatunk. Anynyi bizonyos, hogy ez esemény egészen új pártalakulásoknak vetette meg alapját, a közelnapok meghozzák azt is, hogy minő pártalakulásoknak.

— **A képviselőház febr. 3-iki ülésén** Tisza Kálmán beszélt, s beszéde nagyfontossá-

lasztá enyéműtől; szülőim hangjára ismertem. Keztem hallgatódzni s megvallom, ez nem először történt. Nem csináltam belőle telkiismereti kérdést. Már rég megvoltam arról győződve, hogy nekem ki kell tudnom titkokat s hogy e titoknak, melyhez jogom volt, a dolgok hatalmánál fogva, miután egykor én fogom hordozni azok felelősségét, enyémnek kell lennie saját akaratom folytán. Ők igen fiatalnak tartották még arra, hogy velem azt közöljék, én pedig elég férfiaságot éreztem magamban, hogy elfogadjak részemről minden lehető következményt s határozott fellépésem álsal meg kísértsem végét vetni a fájdalmas meghasonlásnak, mely a különben egymást oly gyöngöden szerető s oly jó egyetértésben élő házastársak közt létezett.

Hallgatództam tehát. Jelenlétemet nem is sejtették s így most minden tartozkodás nélkül, nyíltan fogják tárgyalni ügyeiket.

Húgom szobájára messze volt ide; a cseléd alant az udvaron hált. Senkitől sem tarthatnak és még is megszokásból eleinte nagyon halkán, csaknem suttogva beszélgettek, hanem rendre vitatkozás közben, felelve a megszokott óvatosságot, hangosabban ejték ki a szót, s én tisztán kivehettem mindent, mit egymás közt mondtak.

— Megházasítani őt, szöla anyám, megbolondultál? Majd csak tíz év múlva beszélhetsz efelől.

— Őt vagy hat év múlva — viszonáz atyám. Én még huszonegy évet sem töltöttem volt be, mikor téged nőül vettelek.

— S igaz is!...

— S igaz is, hogy igen fiatal valék hozzá akarad mondani? Hogy ostobaságokat követtem el; beázott hozományod! Ennek is te voltál oka édesem, azt akartad, hogy rendszeres üzletbe kezdjünk.

De oly tudatlanok számára, milyen én akkor valék, nem folyt ott más csupa merő tiszta víznél. Nyeltem is belőle eleget! Hanem

gu politikai esemény. A beszéd elején Bartal ellen szolt; nem nagy szerencsével. Azután indokolta, hogy miért nem fogadja el általánosságban sem a költségvetést. Főoka az, mert a kormány, eddigi tettei által csak bizalmatlanságot kelthet, mi Tisza részére, ki az előbbi kormányokkal szemben is ellenzéki álláspontot foglalt el s a költségvetést általánosságban elfogadta, nem argumentum. Beszédének e részét megjeljené a baloldal. Tisza felszólalásának legérdekesebb s legfontosabb része csak ezután következett. Elmondá nézeteit a pártok állásáról, a közjogi alapról, az ország belügyi reformjairól, s e nézeteit a jobboldalnak is nagy része zajos helyesléssel fogadta, miben a baloldalnak csak egy kis részével osztozkodott.

Tisza a közjogi kérdést három csoportra osztá. Egyik az 1867. XII. t. cz., mely változtatatlan mindaddig, a míg a változtatást minden tényező, s így Ausztria is, nem akarja. A másik a bizonyos évsorra kötött pactumokból áll, melyek tárgyában, a mint a meghatározott idő-sor letelik, meg kell indítani a tárgyalásokat. A harmadik az államadóssági járulékról szóló rendelkezéseket tartalmazza, mely járulékot fizetnünk kell, a míg a kamatokat nem tökécsít-hetjük.

A belügyi reform-kérdésekben hangoztatta a tisztviselők választását, az igazságszolgáltatás s közigazgatás némi egyesítését stb.

A közjogi kérdésről ismételve azt mon-dja, hogy ne kérdezzük ennek azon részleteire vonatkozó nézeteket, a melyek most úgy sin-csenek napirenden. Egyesüljenek azok, kik egyéb kérdésekben egyetértének.

A Deákpart nagy része Tisza nyilatkozatát, mint említettük, zajos helyesléssel fogadta. A Sziláry-fele koalíciós tárgyalások alkalmával, ha jól emlékszünk, Tisztától az követeltet-tett, hogy jelentse ki, miszerint miniszter korában a közjogi kérdést nem hozza szóba. Tisza ezt megtagadta s kiköté magának azt a nyilatkozat megtenetessé, hogy a közjogi kérdést annak idejében szóba hozhassa.

Ma Tisza a ház előtt azt monda, hogy ne kérdezzük a közjogi kérdésre vonatkozó nézeteit; ne is beszéljenek erről. Az előadottak-ból látható a színezés azon különbsége, mely Tisza mult évi s mai nyilatkozatai között rejlik, s hogy ma körülbelül azt monda, a mi tavaly tőle követeltetett.

A mint Tisza szavait végezté, zajos élje-nek fogadták a jobboldalról is. Számosan siet-tek vele kezét szoritani, ezek között: br. Sennyei és Somssich Pál.

Később akadtam aztán borforrásra is és a hiány istenesen ki van pótolva!

— Ne beszéljünk erről, lsten a tanum, hogy ez kedvem ellen történt... de ne is szol-junk róla.

— Jó, ne beszéljünk róla, én sem bánom, csakhogy te szeress így a milyen vagyok; hanem hald most, termetem! Perez Antonio bir legalább is százezer real érő vagyonnal, pénz és árucikkokban, és Manuela egyetlen gyermeke és Spanyolhon legszebb lánya, mint az énekekben hangzik. Nincs semmi kétségem benne, hogy az atya szívesen fogadna vejéül egy ügyesen képzett orvost. Az mindig hízogó a magunk fajta emberekre nézve.

— ... Magunkfajta? Tehát ő is olyan mint te?

— Ugy van, egyike legderekabb szövetségeseinknek, vas és tűz az egész ember!

— Akkor nem kell lánya fiam számára, ha még tiszter oly szép is miként állitod. Ugyan hány éves?

— Tizenöt éves.

— Igen vén hozzá.

— Már miért volna igen vén? Nem vagy-e te is két évvel idősebb nálamnál?

— Kevésbé vagy-e te azért szép, kellemes, és kevésbé zseretlek-e?

— Hallgass te fekete kígyó; ha e leány is úgy vélekedik miként te, s következöleg atya...

— E lány nem bir semminemű vélemény-nyel. Nem tud semmiről semmit. Épen úgy, mint a mi leányunk nem tud semmiről.

— S hol van most jelenleg?

— A zárdában; nincs anyja. Jó nevelést kapott; mint vagyonos leány nevedekett, vallá-sosan, a katolikus hitben.

— Aht hisz tudod...

— Tudom, hogy ez nem érdem a te szem-aid előtt, huguenotta asszonyosság! De én, a vallással nem sokat törődök...

— Az elég nagy baj!

A következő szónokoknak csaknem üres padok előtt s általános figyelmetlenség közt kelle szónokolni. Pulszky Ágost, ki azért iratá föl magát közvetlenül Tisza után, hogy Tisza ellen beszéljen, a nem remélt fordulat következtében Lónyay beszédével kelle polemizálnia. Utánna Lükő, Tavaszsi és Kállay mondtak el régi dolgokat elkopott kiadásban.

— **Gr Lónyay**, mint a „Közérdek“ szerint képviselői körökben beszél, eleinte egy határozati javaslat benyújtását tervezte budgetbeszéde alkalmából, mely határozati javaslatban, úgy mint Somssich, ő is több évre szóló „kimutatást“ kért volna a kormánnytól. Később azonban, belátta ily követelések éltalanságát, határozati javaslatát elejtette.

Tisza Kálmán

beszéde a képviselőház folyó hó 3-iki ülésén.

(Kivonat.)

Tisza Kálmán kijelenti, hogy állhatatosan tartozkodni fog mind a recriminatioktól, mind a polemiatól.

Bartal miniszter ur előadván, mennyire nem volna helyes ma recriminatiokba bocsátkozni, beszédének egy részével maga provocoálta a recriminatio. Ugyanis elkezdvén variálni azon régi dalból ismeretes themát, hogy „nem vagyok én oka semminek,“ azt igyekezett bebizonyítani, hogy a kormány nem oka semminek, hanem oka mindenekelőtt a törvényhozás és első sorban a képviselőház. Szóknak nem akarja vitatni ezen állítás alaposágát, de ki kell jelentenie, hogy Bartal ezen állításában egyfelől a parlamentarizmus természetének nem értését látja, másrészt nagy méltánytalanságot lát nem annyira és főleg az ellen-zék, mint éppen a jobboldal irányában. Mert ha van az országban parlamenti felelős miniszterium, akkor bármilyen mulasztások el bármilyen történetek, a mi nem helyes, mindig azt illeti a felelősség, mert a kormány helyzeténél fogva legjobban tartozik a dolgokat ismer-ni, s kötelessége, ha oly valami indítványoztatik, a mit az országára nézve károsnak tart, egész tekintélyének súlyát latba vetni; ha pedig nem sikerül, — és mindennek dacára vállalkozik a tovább kormányzásra, — a felelősség mindenért őt illeti.

Viszszas eljárás: ha — midőn a baj előállott, azt mondja valamely miniszter, hogy

— Meglehet. E tárgyról majd csak később fogok elmélkedni, tán még meg is térít-hetsz; hanem e fiatal hölgyet nem lehet más vallásban neveltetni, mint mely honáé és családjáé, és mondhatom jó nevelésben részesült, valódi uri hölgy. Valamennyi tanuló s fiatal papnövendék mind bele van bolondulva. Mikor templomba megy társnőivel, alig képes haladni e arany fiatalág sohajai, s szemek nyilainak keresztutja között. Képzeli magadnak finom karsu termetet, könnyed mint zerge, hajlékony, fürgé, mintegy kis mókus, két szemeket fekete ivetzettel, felséges holló fürtök, hófehér fogor, büszke magatartás...

— Jól van! Jól, az ember azt hinné, magad is szerelmes vagy belő!

— Az is lennék, ha le nem bilincsel volna már más valaki, az egyetlen, kit szeretek, kit valaha szeretni képes leszek!

— Hízogó! mi cézold mind ezzel? csak nem akarod megházasítani, fiadat tizenhat éves korában s ha te azt hiszed, hogy e szép Manuela várni fog, míg Loránd férfikort ér...

— Szívesen bevárja ez időt, ha megszereti őt s bizonynyal megszeretné, mihelyt meglátná, mert a fiu többé nem néz ki gyermeknek és a nélkül, hogy dicsekednének, elmondhatjuk, hogy ő is ép oly szép ifju, mint a milyen szép a leány.

— Ah! tehát ide kerül ki a dolog, ha akarod őket mutatni egymásnak!

— Mint mátkapárt; miért ne? Az atya nem késik beleegyezését adni, azt tudom s már ki is tűztük a találkozási időt...

— Nem akarok hallani róla! — kiáltá anyám élénken.

— De gondold meg még is.

— Már meggondoltam! Soha, de soha nem fognak gyermekeim semmi nemű összeköttetésbe lépni oly emberekkel, kik e mester-séget űzik.

(Folyt. köv.)

nem mi vagyunk oka a bajnak, hanem te „országgyűlés,” e vád első sorban a többséget éri, e vád pedig méltánytalan, mert sokkal több joga volna a többségnek azzal vádolni a kormányt s neki azt mondani: „mi támogatunk téged nehéz körülmények között valódi önfeláldozással, — — hova vittétek ti az országot?!” Hova vittétek saját pártunk tekintélyét? (Élénk helyeslés balról. Zaj.)

Beszédnek egy másik részében azt mondá a miniszter, hogy a felföld nagy, az alföld kis adót fizet; a felföld mégis pontosan teljesíti kötelességét, az alföld pedig nem. Szólok nem érti azt, hogy miként lehet épen a miniszter feladata odahatni akarni, hogy több bajainkhoz még az ország egyik részének a másik rész iránti ellenséges indulata járuljon, de ha szólni meggondolja, hogy a felföld lakóinak nagyobb része nem magyar ajku, az alföld lakóinak nagyobb része pedig magyar, ebből azon következtetést látja, levonhatónak, hogy ime maga egy miniszter mondja, hogy „Magyarországon a nem-magyar ajkúak jobban vannak adóval terhelve, mint a magyar ajkúak”; ebből pedig azon másik következtetés lesz levonható, hogy azt fogják mondani: ime ezek magyar államot akarnak alapítani és kisülni, hogy a nem-magyar ajkúak teljesítetik az állam iránti kötelességeiket, a magyar ajkúak pedig nem. Hogy különben magára az adó összegére nézve igaz van-e miniszternek, ezt a nemcsakára munkába veendő catasteri munkálatok ki fogják mutatni; de azt hiszi, hogy eredetileg is bajos azt hinni, hogy azok, kik az adót az 1849-iki események után kivették, részrehajlók lettek volna a magyar faj iránt.

Bartal miniszter beszédére vonatkozó polemicus részét szónok azzal végezvén, hogy az ily eljárás jó kortesfogás lehet, mert úgy tűnhet fel az ellenzék, mely a felföld terhein könnyíteni nem akar s az adó nagy lesz, ha a mostani kormány nem győz stb., de nem hazafias — áttér a költségvetés tárgyalására.

Kijelenti, hogy a költségvetést nem fogadja el részletes tárgyalás alapján.

Hibáztatja a kormány eddigi eljárását s hogy nem helyes uton jártak, onnan világos, mert nálunk néhány év alatt nagyon sok miniszter bukott.

Ebben tagadhatatlanul nagy és komoly baj is fekszik, mert kormányférfiak mindenütt a világon lejtárak magukat bizonyos idő lefolyta alatt, csak hogy ott a hol valódi parlamentarismus van, a magát lejtár kormányférfi, ha különben tehetséges és jóaravó ember, minthogy megijednek az oppositio kebelében és pár év múlva ő lesz ismét a helyzetigényelte ember, míg nálunk ennek lehetősége tökéletesen el van zárva.

Nekünk, mondja szónok, mielőbb a tervszerű összműködés terére kell lépünk s ezt a jelenlegi kormánytól nem várja; ezen kormány az országot nem képes kivézetni a bajokból.

Ezután elősorolja azon mulasztásokat, melyeket a kormány elkövetett a közigazgatást és igazságszolgáltatást, a vasutak csoportosítását, a közmunkák rendezését, a vám- s kereskedelmi szerződést s a bankügyet illetőleg.

Nem tartja helyesnek a költségvetésben a fedezet külön választását.

Nem mondotta soha, nem mondja ma sem, hogy az állam érdekében újabb terheket is ne vállaljunk, ha ennek szüksége bebizonyult, sőt igenis azt tartja, hogy kell vállalnunk, de egyik feltétele annak, hogy bárminő részben és arányban járuljunk újabb terhek elvállalásához, az: egy tervszerű, a rendezésnek minden ágazataira kiterjedő irányt legalább is kijelölve látni magunk előtt olyat, melynek folytán remélhető, hogy ezen újabb adók nem fognak ismét a Danaidák hordójába dobatni.

Nem helyesli a kormányférfiak olyforma nyilatkozatait, miszerint most vagy meg kell az új adókat szavazni, vagy documentálva lesz az, hogy a magyar nemzet nem akarja az alkotmányt fenntartani, holott ha megszavazuk most a költségvetést, ott leszünk a hol voltunk.

Első kötelessége lett volna a kormány-nak a megtakarításokban a szélső határig menni, azaz azon határig, a melyen túl az adminisztrációnak jól fenntartása már lehetetlenné válnék; továbbá megtenni a közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban, az állami kormányzat összes köreiben mindazon változtatásokat, melyeknek alapján a pénzügyi rendezést azokkal kapcsolatosan eszközölni lehet. Fontossággal birnak ezek; a közigazgatási reform főleg azért, mert az adók behajtását és czélszerű kezelését fogja könnyíteni, az igazságszolgáltatás körüli teendők pedig azért is, mert meggyőződése szerint ez az egyik pont, a hol tetemes összeget lehet és kell megtakarítani az igazságszolgáltatás megmontása nélkül. Kézbe kell venni minél előbb a vámszövetség kérdését, kézbe kell venni minél előbb a bankerdést és elintézni mindkettőt a pénzügyi rendezés szempontjából. S így egyfelől alábbszállítva a kiadásokat, másfelől szaporítva a jövedelmeket, de rendezvén a hitelviszonyokat és ez

által emelvén az adóképesiséget: ezen adóképesiségtől melyről ekképpen már gondoskodva van, kell aztán a nagyobb áldozatokat követelni.

Kellő megtakarítások után a deficiteket csak 8 millióra teszi, mit, mondja, kölcsön utján lehetne fedezni. Az 1877 év folyamán, oly feltétellel, hogy a pénztári kezelés folytonosságra okvetlenül szükséges összeg kiegészítésül, ha ez másképpen nem lehetne, ezen év végeig 8 millió forintot, ha kell, kölcsön utján is gondoskodjunk arról, hogy 1876. év végén a szükséges összeg akár a bank-privilegium feletti egyezkedések alkalmával szerinte nyerhető kamat nélküli kölcsönből, akár más uton megszerzettvén, azután mintegy állandó alap meg legyen oly célra, hogy az év első hét hónapjában, midőn kiadásaink nagyobbak, bevételeink pedig kisebbek, az ekként támadó hiányt abból fedezzük, de az év második felének nagyobb jövedelméből ismét kiegészítsük, úgy hogy az év végén mindig ismét intacte ott álljon a következő év első hónapjai kiadásainak fedezésére.

A kormány jelen költségvetésére vonatkozó határozati javaslatát benyújtván, azt kinyomtatni s kiosztani és tárgyalatni kéri. Ezután áttér beszéde utolsó részére: a közjogi kérdések s a pártviszonyok elemzésére.

Három csoportja van a közösügyi törvényeknek.

Az első az 1867. XII. t. cz., melynek tartama időhöz kötve nincs, melyet minden alkotmányos foglalkozás szerint meg lehet változtatni, mihielyt az iránt minden faktorok egyetértenek, e faktorok közé számítván igen természetesen az osztrák törvényhozást is, de mely épen azért, mert időhöz kötve nincs, mindaddig, míg újabb egyezmény létre nem jön, fennáll.

A második csoportot képezik azok, a melyek bizonyos évek számához vannak kötve. Ilyen a quóta menyisége, ilyen a vám- és kereskedelmi szövetség, ilyen a vérendszerről alkotott törvény. Ezeknek lejárati ideje van, némelyiké már igen közel. Ezeknél szükséges az újabb egyezség létrejötte, vagy annak létre nem jötte esetében való intézkedés.

A harmadik csoportot képezik az elvált államadossági járulékok. Hivatkozni merek, mondja, a képviselőház naplóira, hogy részéről azok közé tartoznak, a kik az elvált országoktól soknak tartották, a kik helytelenek tartották, hogy már előre lemondunk egy őszinte vagy beburkolt kamatreduktióból eredhető haszonról, de akár ellenkeztem, akár nem: ma fennáll, az a tény, hogy az összeg Magyarországot törvényhozással elvállalta, elvállalta pedig úgy, hogy — kétszeres fájdalommal mondom — a kamatreduktióból eredhető minden előnyről lemondott. Ez képezi tehát a közösügyi kiegyezésnek azon terhét, a melyet — bizony nem jó kedvvel mondom ki — fizetni mindig fog kellenni, ha csak a törvényben kijelölt módon a járuléknál megfelelő tökéltörlesztés által nem bírjuk e kötelezettséget megszüntetni, mert méltóztassanak elhinni, nem jöhet Magyarországot oly helyzetbe még azon esetben sem, a miről bizonyosan senki sem álmodzik ez országban, egy szerencsés forradalom esetében, hogy épen ezen terhekől menekülnie lehessen.

Egyedül, — nem csoportja a közösügyeknek, hanem az, a mit sokan a közösügyek sorába tartozókkal tévesztettek össze, nem e házbán, de az országban, — a magyar önálló bank kérdése. Ez egyáltalában a közösügyek közé nem tartozik.

Szónok az 1867. 12. t. czikk megváltoztatását nem tartja időszerűnek, mondván: Az 1867-ik 12. t. czikk módosítása ma és nem tudom meddig előtérbe nem lehet, égető kérdést nem képezhet. És megmondom miért. (Halljuk! halljuk!) Nem képezhet azért, mert nincs meg az első kellék sem arra, hogy még csak meg is lehessen indítani az a feletti tárgyalásokat: nincs meg a többség a magyar törvényhozás kebelében: de nem lehet előtérbe azért sem, mert annyi complicált fórumon kellene és kell annak idejében az újabb egyezséget megkötni, hogy ezen időt az egyezre nézve tétlenül bevárni, Magyarország anyagi helyzete nem engedi meg.

A pártalakulást, mely 1867-ben a XII-ik czikk ellenkeletkezett, igazoltnak tartja. Remélte, hogy az ország megadja ezen nézetnek a többséget. De ezen reményében csalatkozott. Mindenik pártnak megvannak tagjai; de nagyon szétágazó nézetben s ebben tartja a baj főokát egy erőlyes tervszerű actiónak a hiányát. Nálunk, mondja, egyik párt sínes azon helyzetben, hogy arról lenne meggyőződve, hogy helytelen azon alap, melyen a párt megalakult. A jobboldal ma is jónak tartja az egész 1867. XII. t. czikket, míg mi ezen az oldalon most is óhajtanánk és kívánatosnak tartjuk, hogy annak bizonyos részei megváltoztassanak. (Csánády S. közbeiktatja: „Az egész.”)

Ily ellenkező nézetek egyesítésére, mondja, csak egy mód van: Ne azt kérdezzük egymástól, mi nézetünk a jövő kérdései felett, de csak azt, hogy: mi nézetünk a mostani égető kérdésekről.

Ezután előadja nézeteit a legközelebb eszközlendő reformokról, melyek közül a következő nagyfotosságu nyilatkozatokat emeljük ki:

Óhajtom, hogy megmaradjon a vámszövetség, megmaradjon, ha lehet, a szabad kereskedés alapján az egységes terület, de csak azon feltétel alatt, hogy annak egyes tételei méltányosan állapíttassanak meg, hogy Magyarország továbbra is ne fizesse másnak az adóját.

A mi a bankkérdést illeti, én, bár tudom, hogy sokan nem fog tesztelni, erre nézve is azt mondom, hogy előnyösebbnek tartom, a hozzánk legközelebb állókkal a kiegyezést a velők folytatott háborúnál. De minden esetben és minden viszonyok közt csakis egy valóban és nemcsak névleg és szinleg önálló magyar bankot tartok olyannak, mely az ország érdekeit kielégíthesse.

Felszólítja a szélső pártokat, hogy ne támadják meg a kibontakozás lehetőségét; ne kívánjanak egymástól lehetetlenséget. A jövőbeni kérdések megoldása a pénzügyi rendezéstől függ; első feladat, hogy legyen egy

consolidált magyar állam s jelszavunk legyen: „A haza minden előtt.”

Nemzetiségi surlódások.

Nagy-Szeben, febr. 3.

Valóban nem csekély feladat a különféle nemzetiségekben oly gazdag Magyarországot egy kormányozni, hogy törvényes szabadság és alkotmányos önkormányzati jogelvezetében nemzetiségi tusakodások miatt zűlaltan állami fölgörgetások beláthatatlan sorsára ne jusszon.

E roppant nehézségek fölismerése, de még inkább az aggodalom, hogy az ország az ellenmondások és ellentétek tömkelegébe sodorható, honnan kalandozó Ariadne-fonal alig vezethet ki, a föl-fölmerülő nemzetiségi conflitusok kielégítő megoldása tekintetében érvényesülő bizonytalanság nyomán keletkező aggály volt több ízben oka annak, mely a Lajtán túl is a szabadságteljes szerves fejlődés békeművét megfűsítá és az irányadó körök szemében a bürokrátikus abszolutismus egyszerű formáit egyedül való mentőszert gyanánt tüntető föl.

De az államgépzet ezen látszólag oly kényelmes formája is — miként a Bach-rendszert bukása tanúsítá, — csakhamar elégtelennek bizonyult be arra, hogy pártosán legyőzze azon nehézségeket és akadályokat, melyek a sok néptöredék sajátos belső szervezetében gyökereznek.

A Bachféle összpontosítás szűk formája nem vala képes az ugynevezett összállam laluló tagjait sokáig ellenállás nélkül összetartani; a népek szellemi és anyagi erői s vérkeringése lassanként megakadtott és a pezsdülő politikai közélet helyét egyes tagok benuháza és azon tespedettség váltotta föl, mely az 1859 évi katasztrófát szükségképen elő kellett hogy idézze.

Kisérletet tettek azután a Schmerling- és Belcredi-féle álkormányzattal és lett belőle — Sadowa.

Magyarország elvégre visszanyerő önállóságát mit a baloldalon hiában tagadnak, miután ugyan tagadhatatlan tény, hogy a mohácsi vész óta Szent István birodalma úgy be mint kifelé az örendelkezés anyai sommájával nem bírt, mint az 1867-évi, szerintek „átkos” kiegyezés létrejötté óta.

Való igaz, hogy az ország a lefolyt utolsó hét és fél év alatt pénzügyi tekintetben sanyarú állapotra jutott; ám de csak a szántsándékos roszhitűség, csak a vak pártidű tulajdonitbanja, e jelenséget a deákpárt 1867-évi vívmányainak, mely nélkül bizony vajmi sokan a szájhósból közöl még most, is devotissime koplatnak világra s hazafelé szülő lángoszókat valamely hivatalnál, melyet csakugyan, nem alkotmányos uton szerveztek. Ha hiba történt a közelebbi hét év alatt, oly hiba, mely a pénzügyi calamitást okozta, akkor pártkülönbség nélkül az egész törvényhozó testületnek kell azt betudni, mert tagadhatatlanul a baloldali képviselők is akárhányszor perotáltak a mellett, hogy a vasutat az ők választókörleteikön keresztül vigyék. E pénzügypolitikai hibát azonban az menti ki, hogy az ország több száz évi mulasztást volt kénytelen helyreütni.

Ezen tévedést, melyre a különböző pártokat illetőleg az „Iliacos intra muros peccatur et extra” talál, helyre lehet ütni czélszerű államgazdasági elvek gyakorlati alkalmazásának segítségével.

Nem a főbaj! Nem az államélet nagy és legnagyobb kérdései azok, melyek nálunk, miként az talán más birodalmakban történik, a kormányának és hazafiulag gondolkozó valamennyi férfinak sulyos gondot okoznak és gyors meg gyökeres megoldásra ösztönöznek. Képzeltetünk p. o. heroicus szert, melylyel a zűlalt pártviszonyok rakfénjét ártalmatlanná tehetjük; törhetjük fejünket a diplomatikai fordulatok és államművészi eszmék egész sorozatának kitalálásában, melyek keresztülvittele által külföldi viszonylataink arczonvala tökéletes megfordítása mellett a külbékét évek hosszú sorára biztosíthatnók; de a mi ugyszólván emberi képzelőtehetségünk határain kívül esik és eszerint mint a közönséges élet aprólékos bajai mindenkinnek több alkalmatlanságot és gondot okoznak, mint a fentemlített kérdések: az ama látszólag aprószzerű, hanem azért még sem jelentéktelen nemzetiségi surlódások, feltékenykedések és törekvések beláthatatlan láncozolata, melynek egyes szeméi egyre-egyre fölszínre kerülnek.

Ezen gombaszerűleg, minden politikai meleg után buján termő nemzetiségi burján és dudava kigyomláklásánál az államhatalom Herkules munkájára van hivatva, ki a sokfejú hydrával kél harezra.

A nehéz problema: hogy miként lehessen a nemzetiségi igényeket és kapcsolatosan a felekezeti autonómiát az államegység alapelvével tökéletes összhangzásba hozni, még mai nap sincsen megoldva, ámbár megoldása belpolitikánk egész körében égető szükségesség.

Hasztalan fáradság lenne e megoldást politikai, vagyis közigazgatási uton megkísérteni; hiába adnók meg ma, azt, mit a nemzetiségi izgatók kívánnak: holnap ismét újabb követelésekkel fognának előállani; ez pedig mind-

addig ismétlődnek, míg a magyar saját hazájában földönfutóvá lenne; a mételey kovászt politikai uton csak erőhatalommal, mint a gordiusi csomót, karddal lehetne kettévágni; de a józan állampolitikának nem lehet hivatása az, hogy az államtest bármely tagját is megnyomorítsa; a nemzetiségek pedig szintén tagjai államtestünknek.

A folytonos surlódások és nemzetiségi államellenes aspiratiók augiasistállója kutforrását a nem magyar ajkú felekezeti iskolákban kell keresni és bedugni. Ott csepegtetik a tanuló gyermekek fogékony szívébe, a hazaszeretet hiánya és az ebből származó nemzetiségi feltékenykedés mérgét.

Tiszteljük mi az egyházi autonómiát, de ott, a hol az iskola az egyháztól nincsen elválasztva: a közzoktatási miniszterre hárámlik a felelősséggel járó kötelesség, a föltöltő örködni, hogy a felekezeti iskolát ne lehessen a fajgyűlölet és államellenes irányzat terjesztésére szolgáló eszközzé aljasítani.

Hogy pedig ilyszzerű jelenség nem pusztá káprázat, azt a törőszentmártoni és znióváraljai gymnasiumok példája mutatja.

Nevezett két tanítványt bátran elmondhatná magáról: Longus est post me ordo idem petentium decus.

Erről azonban előforduló más alkalommal bővebben.

Az intendánsi válság kérdéséhez.

A mit e sorok írója a „Kelet” nagyérdemű olvasóinak el akar mondani, nem új, de azért igaz, mely minden avultság mellett évenként ismétlődő, a napi események érdekességének színvonalán alul nem marad. — Válság a színház igazgatása körül, ez oly elcsépett téma, mely mint a jól kiszámított napfogtkozás, a szinidény derekán évek óta be szokott köszönni s melyet a szinügy minden lelkes barátja aggódva bár, de évek óta feszült figyelemmel vár, a crisis kimenetelétől tétellezve föl szinügyi állapotaik jobbra fordultát, a miben — mint minden vérmes reményben — rendszeren csalódnai szokott. E tekintetben a haladás legparányibb jelét sem észlelhetni s ma ép ott állunk a hol elévült 20 évvel. A magyar szinügy Kolozsváron életképtelen! Hogy ez állítás-hoz egy jókora kérdőjel fér, azt én is elismerem s őszintén bevallom, hogy ez nem is az én meggyőződésem; de miután a n. é. színházi választmány legutóbbi határozata ismét a magánvállalkozási rendszert hozta combinationba, azt kell hinnen, hogy maga a n. é. színházi választmány táplál magában ilyen forma meggyőződést. Sajnos ez szinügyünk állását szomorúan illusztrálja a választmány utóbbi ülésének határozata, ámbár jól tudjuk, hogy e határozat érvényre emelése még nem tüzetett napi rendre. A választmány nagyérdemű tagjai feledni látszanak a privát vállalkozás rendszerének káros és szinügyünket fejlődésében akadályozó befolyását, mely alatt a vidéki magyar szinészet országszerte nyög s mely azt életképeségétől fosztja meg.

Egy oly intézetet, mint a minő a kolozsvári nemzeti színház, egy hasonlólag magánvállalkozó nyervágyának dobni áldozatul: több mint könnyelműség, több mint bűn. Távol legyen tőlem, hogy a n. é. választmányt e könnyelműséggel vádoljam; ez igazságtalanság lenne; de kötelességemnek tartom rámutatni a téves irányra, melyet netalán követni czélul kitűzött s figyelmeztetni a retograd lépésre, mely intézetünket legalább is egy negyede századra vetné vissza a haladás diesteljes ösvényéről.

A színház igazgatására egy évvel ezelőtt egy áldozatkész, tetőtől talpig őnzetlen férfi vállalkozott, ki a legtrikább polgári erényből polgári kötelességet csinált s nemzeti intézetünket a legválságosabb pártviszonyok között páratlan buzgalma és áldozatkésztsége által megmenté a bukástól, hová a korábbi évek rossz gazdálkodása sodorta, s ime jutalmul e férfi mellőztetik, őnzetében megértetik, hogy helyt adjon egy nyereszkező magán vállalkozónak, ki biztosítékul egy 50—60,000 forintot érő nemzeti vagyonnal szemben, egyebet sem tud felmutatni, mint: egy compromittált nevet.

Sajnálattal venné tudomásul a szinügy minden becsületes barátja, ha ez megtörténik, s a választmány n. é. tagjai oly felelősség terhet vállalnák magukra, mely tekintélyüket kockáztatná s a bennük vetett közbizalmat megrendítené. De ettől hála istennek még távol állunk, mert nem tehetni fel egy oly szakértő testületről, mint a milyen a helybeli szinügyi választmány, hogy egy oly feltét nemzeti kincset és vagyonnal, minőt a kolozsvári nemzeti színház fogalma kifejez, ily könnyelműen bánják el, s szándékosan fossza meg azon rendkívüli fontosságu garantiától, mely életképeségét ez idő szerint csak egymaga tudja biztosítani. Hol van férfi széles Magyarország összes privát vállalkozói között, ki azt mondhatná, hogy annyi biztosítékot ő is képes nyújtani, mint a mennyit a jelenlegi igazgató; hol van az a színházi jövedelmek után speculáló szakember, ki azt mondhatná, hogy csak nemes ügybuzgalomból

és hazafiai áldozatkészségből áll a szinidény, mint a jelenlegi igazgató?! Sehol! A választmány n. é. tagjai fontolják meg jól t a mit netalán tenni akarnak, mert tetteik véleményeknek nemcsak ma, de a késő jövőben is felelősek.

Ha a jelen igazgató föltételei talterheseznek látszanak, a mi pedig valószinűlen, miután mindössze is csak a nyári szinidény vételéről van szó s így a nyári szinidény árának csak egyrésze azaz 9000 forint törzstőke képezi a gordiusi csomót — ne feledjék a választmány n. é. tagjai, hogy e látszólagos nehézséggel szemben kárpótásul ott van három egymás után következő év gondsá tehermentes biztosítása; ott van egy fözerelt épület, mely egy nagyfotosságu kércsüldött meg, midőn a netaláni concurrenti lehetőséget s a teli idényeknek idegen elmek általi megromlását tette lehetlenné, szinügy nem jelentéktelen előnyére s ott n — mit első helyen kell való említenünk — egy derek művészi erőkből álló complet társulat, melynek együtt tartása áldozatok nélkül lehetlenséggel volna határos sem, vállalkozhatnak, mert náluk első tényező először a személyes én, másodsor legutóbb akadály, bizalomhiány, mert e nemes urak legtöbb magát az őnzetes színész előtt lehetlenné evé; ott van végül a jelen év deficitjének áldozatkész önkényes fedezése s így a jövőt illőleg e részben is nyugodtak lehetünk.

A fentebbiek után mi sem természetesebb, mint azon állítás, hogy nemzeti színházunk jelen igazgatójával párhuzamba Magyarország egyetlen „szakférfia” sem tehető; a fejedelmi segély nem oly nagy, hogy, lolessé válják szinügyünkre nézve az olyan barát, mint a milyen a jelenlegi igazgató, s azok, kiket a n. é. választmány eddigelé talán combinationba belevont, távolról sem bírnak annyi érdemmel a szinügy körül, hogy kedvökre egy áldozatkész őnzetelen hazitól az őt megillető méltányosság megtagadassék.

Zárókéul még csak annyit, hogy az igazgatói krízis már évek óta a szinidény legjavátzavarja össze, s szinügyünket a megbotránkozásig bosszantó kollektív helyzetbe sodor, a folytonos tervszerűtlenség iránylatban kaplása; e körülmény úgy látszik eddigelé kiküldte a n. é. választmány figyelmét, szabjon tehát megjegyezni, hogy ama mostoha társaság melyben derék színészeinket évek óta részesítjük, valóban helytelen, de sőt embleten is. E derek, jóaravó tagjai társadalomnak, kik hosszú fáradsalmas munka és szorgalom után végre egy kis anyagi jóllethez is taratának igényt, kik minden este azon becsületes és becsület érdemlő törekvéssel lélek elének, hogy legkönnyesebb igényeinknek is lehet tegyenek évek óta tűrik azon lealázó tymlást, hogy hónapokon keresztül a bizontalanság játékszerkeint hányatnak a folytonan ismétlődő kezdetlegeskedés tömkelegében, szinügyünk méltányosok e példás türelmi jók iránt s biztosítsunk számukra egy bár homévre terjedő jövőt; a n. é. választmány ily iparkodjék megnyerni a szinügynek jövőre azon ferfit, ki — közudomásulag — ez számét már hónapok előtt megpendíté, s melyek kivitele csak általa válhatik lehetővé.

Vederemo.

Magyar lapok szemléje.

A „Reform” nagy eseményeket lá a régi pártállások összeomlatait. A közjogi válság, mely közel nyolc éve kettő osztotta a magyar nemzetet ledött. A balközép és a jobboldal mesterséges kül állásának értelme megszűnt, okai eltűntek. A két nagy párt egyesülésének utjába komoly akadályok nem lának többé. Tisza Kálmán beszéde lehárta. Uj alakulások szükségé mutatkozik; új parlamentarizmus és kormányi rendszer inaugurálásának idején állunk. Azt hiszi, hogy Tisza és a jobboldal között az 1867-iki kiegyezésre nézve jogi elvkülönbség többé nincsen, a mi megmaradt az pusztá nézetkülönbség. Mától kezdve a balközép kormányképesnek tartja.

Az „Ellenőr” Tisza Kálmán beszéről ír. Szerinte Tisza oly hatással beszélt, hogy ritkán keltettek a higgadt gondolat egyszerű szavai és szenvedélymentes érvelés bármely parlamentben is. Akkor a Tisza és az egész Ház hangulatára, hogy a szólásrétgett feljegyzettek tömegesen húzták ki neiket.

A „M. Ujság” úgy találja, hogy a beszédével világot derített a homály fölől. A beszéd körülbelől azon benyomást tette, melyet a hajótörést szenvedők helyzete szidőn a sülyedő hajó népét a partról eggyesen a habokba rohanya, siet egy bátor rfi megmenteni. A sülyedő hajó a közösügyesegyezés, a rajt ülő nép a jobboldal, a tör férfi, ki a hajó megmentésére a habokba roha Tisza Kálmán, Tisza, mint hiszi, rövid idő múlva második Ghyocy leend a vörös bársonybenken; telve csudával, s a fejére toronydó helyzet sulya alatt ép úgy megtörve, mint Ghyocy. Mindennek daczára a M. Ujság ragzik azon egyedül mentő eszközöz: hogy a gyarország csak az közösügy elbőrlésével önállósága teljes visszaállításával lehet boldog, nagy és szabad ország.

A „Nemzeti Hirlap” Tisza beszédét, parlamenti életünk történetében korszakot alkotónak mondja. Tisza Kálmán nem csapott át

